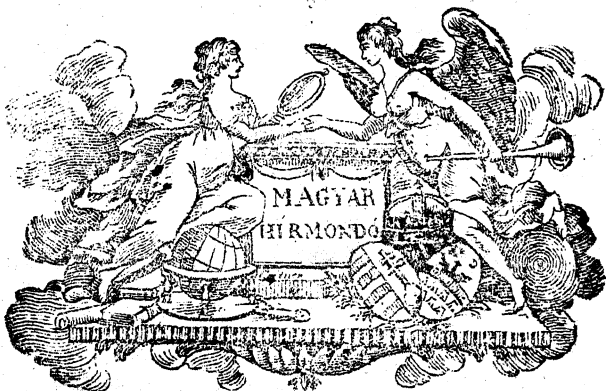

A'
TSÁSZARI és KIRÁLYI FELSÉG'
ENG E D E L M É V E L.

(12.)

Költ *Bétsben*, Kis-Affzony-Havának.
(Augustusnak) 9-dik napján, 1793-dik
Efsztendőben.

Hadi Környűlállások.

Tegnap, délutánni hat óra tájban hordoztatott-meg *Béts* Városának nevezetesebb útfzáin, negyvenhét Posta-Tisztek's durrogató és sípoló Posta-Legények által, Gr. *Dietrichstein* Ingenieur Oberst-Lieutenant, *Dietrichstein* Hertzegnek, a' Tsász. Kir. Fő Lovász-Mesternek öregebbik Fia, a' ki hozta a' bővebb Tudósítást *Valentziának* meg-vételéről. — Eggyütt lovaglott vele a' testvér Öttse is, Pattantyús Fő-Hadnagy

O

Gróf *Dietrichstein*, a' ki az első Tudósítással jött.

Augustusnak 7-dikén ment - el *Béts* Városa alatt, és a' külső Városokon kerefstül, az úgy-nevezett *Wurmser* vagy *Ausztriai Szabad - Seregnek* lovas része, melly állott két Osztályból — mintegy 800-ig való, jobbára meg-lett, 's egészséges színű Emberekből, kik között voltak Magyarok is; de leg - nagyobb részént *Horvát-Országiaiak*, és *Slavóniaiak* voltak. — Ma már a' gyalogjai is el-mentek ezen Szabad-Seregnek, 3 Kompániákban. Mintegy 600-an lehettek: az első Kompániában többnyire Rátzok; a' másodikban Oláhok; a' harmadikban Magyarok, és Németek voltak, mindnyájan törökös öltözetben, és kemény tekintettel. Temérdek Nézőik voltak. Meg-szemlélte Tsászfár ő Felsége is őket, gyalog. Mellyjeiken a' Gyalogoknak, következő betűk szemléltettek, réztáblátskán: *F. II. O. F. C.* (*Franciscus II. Oesterreichisches Freycorps.*)

A' Hertzeg *Koburg*' személlyes fő-kormányozása alatt vitézkedő egyesült Seregekből, Júl. 22-dikétől fogva 26-dikig, 417-en estek sebbe; 60-an estek-el; kettőről nem tudatik, hová lettek. — Az Ellenség közzül mintegy 400-an hullottak-el, 's 179-en estek fogságunkba.

Maga Hg *Koburg*, Hg *Hohenlohe*, és Gróf *Clerfé*, recognoscirozták (megvizgálták) Júliusnak 23-dikán reggel, az Ellenségnek, *Cambray*, és *Oisy* között fekvő táborát. Némelly más lovas, és gyalog Vitézeinken kívül, 300 *Barkó*, 300 *Eszterházy*, és 500 *Tsászá*r-Huszárok is voltak említett Vezéreinknek őltalmokra. Az *Eszterházi*-Huszárokat vezette *Dévay* Oberster; a' *Tsászá*réit, Gen. *Fábry*; a' *Barkó*éit pedig Gen. *Otto*.

A' *Landau* Vára mellől jövő minden tudósítások azt bizonyítják, hogy *Vurmser* Vezérünk — a' kihez kaptsolták már most magokat, *Moguntzia* körül vitézkedett Katonáink is — vissza-nyomta a' *Frantziá*kat, még pedig szép győzedelemmel.

A' *Conde* Várát őrzött *Frantzia* Katonák közül sokan, midőn már kényszerítették le-rakni fegyvereiket a' Váron kívül: meg-tsókolgatták előbb azokat, és sirásra fakadtak. — Egy *Pattantyús* még nem is akarta le-tenni a' fegyverét, de meg-járta: mert *Hertzeg Würtemberg*' parantsolatjából jó ötven ütlekeket kapott, s ezen foganatos letzke után a' fegyvert is le-tette.

Conde Várából, 118 gyalog Katonák, és 13 *Pattantyúsok* olyanok kerültek-ki, a' kik a' múltt éltendőben szöktek-által tollünk a' *Frantziá*khoz.

Az el-foglaltt Frantzia Tartomány-daraboknak kormányozására fel-állított Ts. Kir. Kommisszió egy Kerülő-írást adott-ki, mellynek ereje szerént, az az Igazgatás-formája állíttatik-vissza mindenütt az említ. Tartomány - darabokban, melly vólt, az 1789-dik esztendőben kezdődött Változás előtt; hanem a' közönséges adózás-módja, csak azon a' lábon fog még most, további rendelkezéskig maradni, a' mellyen áll 1789-diktől fogva. A' Kasszákkal bánó Tisztektől, három napok alatt egész szám-adást kíván a' Kommisszió. — A' Fr. papiros-pénznek törvényes folyamata meg-állíttatott; meg-szenvedődik az mindazáltal úgy, mint portéka; a' Fr. értz-pénz, eddig való válórában meg-hagyatik; a' Ts. Kir. pénz-zeké pedig mentől előbb meg-határozódik. — A' Revolutziótól fogva el-töröltt Klastromok, és Egyházi vagy Világi Fundátziók között, ha vissza kívánnának némellyek állíttatni: jelentsék magokat a' Kommissziónál. — A' Ki-költözttek, vissza-nyerik el-vesztett jószágait. — A' melly Ki-költöztteknek házak vagyon az el-nyert Tartomány-darabokban; úgy nemkülönb azoknak is, kiknek ott vólt lakások ennek-előtte: meg-engedődik a' vissza-menetel, csak hogy írásban kérjék azt a' Kommissziótól; — de az olytén Ki-költözttek, a' kik más részeiben laktak vólt az Ország-nak: ne is próbállyanak engedelmet kérni,

a'már többször említett Tartomány-darabokban való tartózkodhatásra.

Moguntziába — abba a' sokat szenvedett Német Városba, melyet kilentz hónapokig bitoltak a' Frantziák; 16 hetekig blokiroztak pedig (tartottak körül-kerítve); és négy hetekig víttak keményen az egyesült Seregek — Július' 25-dikén estve érkezett-vissza a' Választó-Hertzeg-Érsek' Fő Ministere, B. *Albini*, sok Tanácsosokkal együtt.

A' *Moguntziai* Újság — mely nem Jakobinus-pennával íródik már többé — azt beszéli *Merlinről*, a' ki Nemzet-Gyűlési Kommisszárius vala *Moguntziában*, hogy minekelőtte el-költöztek volna onnan a' Frantziák, egy nyers hangú magaveti beszédet tartott hozzájuk, melyben így szólott a' többek között: „Polgárok! Gyalázatos alkura kéntelenítettünk lépni az Ellenséggel; de ne búsúlljatok! egynehány hónapok alatt újra *Moguntziánál* leszünk mi számos Sereggel, hogy kezünkhöz vegyük ágyúinkat, a' mellyeket most itt hagyunk, 's meg-fizessünk mind azon bosszúságokért, mellyeket szenvedtünk a' Polgároktól, és az Ellenségtől.“

A' *Moguntziából* el-költözött Frantziákról közönségesen azt jegyzik-meg, hogy tellyességgel nem fogták pártjokat a' Német Klúbistáknak, midőn ki-rángatták azokat közülök a' Nem-jakobinus Német

Polgárok; sőt még magok is nyomták azokat ki-felé magok közzül a' Frantziák.

Moguntzia Városának ez idő szerént-való Kormányozója, Prusszus Generál-Lieutenant *Wolframsdorf* Úr, és a' Vár-Kommendánsa *Grevenitz* Generál-Major, egy Irást tétettek közönségessé Júl. 26-dikán, mellyben intetnek, a' kik eddig a' Frantziákkal tartottak, hogy ezentúl semmi frantzia jegyekkel ne mérészellyék magokat különböztetni; semmi jákobinus tárgyú és tzelű gyűléseket ne tartsanak; ójják főképpen magokat, hogy leg-kissebb bosszúságot is ne okozzanak azon Polgár-Társaiknak, kik hívek és igaz Németek maradtak. Ezek is intetnek egyfzersmind, hogy a' magok el-tévelyedett, és kötelességeikről meg-felejtkezett Polgár-Társaiknak, se szóval, se tselekedettel, bántásokra ne legyenek; hanem törvényes Fejedelmektől várják, a' hibázott, és a' hív Alattvalók közt való különbség-tételt. — A' kinek helyes oka van a' panaszra: terjessze azt a' Törvényfűk eleibe, 's várja-el tsendesen, a' mit ez fog végezni.

Maga az Elektor (Választó-Hertzeg) is adott - ki, *Aschaffenburg* Városából egy Proklamátziót (Hírdetvényt), melly által semmikké téssen minden Fr. rendeléseket, és intézeteket; vissza - állít ellenben régi helyeikre minden Dikasztériomokat, Törvényfűkeket, és Magistrátusokat, 's inti

a' maga Alattvalóit, hogy engedelmesek legyenek ezeknek. — Köszöni Proklamációjában, jó Polgárainak állhatatos hívségeket, és a' Frantzia Konstitutiótól való idegenkedéseket.

Pedemontzium Tartományának *Pinaròlo* vagy *Pinaròlo* (frantziául: *Pignerol*) Városából, Júl. 11-dikén útasított Levelében ezt írja egy Tsász. Kir. lovas Katona: „Láttam a' *Tseh*-Ország, és *Silésia* között lévő nagy hegyeket; December és Januárius hónapokban utaztam - által a' *Tiroliszi Alpeseken*: de ezek, mind semmik, a' *Pedemontziumi Alpesekhez* képest, a' melyeknél most tsatázunk,“

„Még Júniusnak 24-dikén is nagy havunk volt a' táborban. Egésszen különös módja van a' hadakozásnak, ezek között a' hegyek között. A' mi Lovasságunk itt lovon keveset tehet, mert a' hol meg-sejti ezt az Ellenség: fel-veszi magát hirtelen a' meredek hegy-tetőre, 's onnan lövöldöz le felé. A' hegyhez szokott Emberek tsak le-kutzorodnak egyfzerre a' hóval és jéggel fedett leg-magasabb és meredekebb hegy tetején, neki lódítják onnan magokat, le-tsúsznak a' farokon, 's viadalt kezdenek a' hegy alatt állók ellen.“

„Az *Alpes* - hegyeinek egy darabja, mellynél, a' *Saluzzói* Grófság' menttében, egy út szolgál - által *Frantzia*-Országból *Olasz*-Országba, *Argentierenek* nevezetik.

Ennél már ennekelőtte is, hanem Július, 4-dikén újra meg-támadták Seregeinket a' Frantziák; de nem reménységek szerezni szolgált nekik a' szerentsé: mert 700-an hullottak-el közzülök, és még többen estek sebbe, 's fogságba. A' meg - támadott Rész' vesztesége ellenben, nem állott mind öfzve többől 205 Embernél. "

„A' Frantziák bátorságosabbnak itélték, hogy *Nizza, Belvedere, Sospello*, és más el - foglaltt *Olasz* Városokból, *Frantzia* Földre szállítsák - által a' magok magazin-jaikat (tárházaikat) *Grasse* nevű helyhez, a' hol egy Tartalék-tábort (Reserve-Lager) állítanak-fel. Alkalmas rész parantsoltatott vissza *Frantzia*-Országba, a' *Nizzai* Fran. Seregből is, mert nagy szükség van ott is fegyveres Emberek, az Insurgensek ellen. "

Az *Anglus*, és *Spanyol* hajós Seregekről, talán minden órán írhatunk már valamelly nevezetes dolgot.

A' *Spanyol-Ország*i utolsó tudósítások szerént, bé akart oda ütni Július' elein, *Servan* Frantzia Vezér, 7000 Emberrel; de vissza - veretett.

A' *Frantzia* - Ország*i* belső hadnak valóságos miben-létéről, azért nehéz még most is valami bizonyost mondani: mivel vagy olyanok a' tudósítások, hogy egy közzülök egyik hadakozó Félnek, más ismét a' másiknak tulajdonítja ugyan azon ütközetben a' győzedelmet; vagy pedig

ollyanok, hogy ha egy nap, egyik Felet győzedelmeskedtetik; majd ismét a' következő második, vagy harmadik napon a' másikat.

Elegyes Tudósítások.

Még egy két szót Marátról, 's ennek Gyilkosáról, a' szép Cordé Máriáról.

Júliusnak 13-dikán, így szóllott a' *Marát'* Tzimborássa *Roberspierre* a' Jákobinusok' Gyűlésében: „Nékem is részem lesz még az agyon-szúratás' tisztességében. Az, tsupa történetből esett, hogy *Marát* előbb ölettegetett-meg énnállamnál. — 14-dik Júliusi Ülésében a' Nmz. Gyűlésének, jelentette a' Prézes, hogy egy levelet vett a' *Pantheon* nevezetű Város-Szakaszból. Ezen levélben e' vólt a' többek között: „Jóllehet úgy végezte a' N. Gyűlés, hogy senki se temetessék egyenessen a' *Pantheonba*, hanem (ha meg-érdemli) tiz efzten-dőkkel halála után; mindazáltal tartozik a' Közönséges-Társaság ezzel a' tisztelettel (úgymint a' *Pantheonba* való temetéssel), egy olyan Embernek, mint *Marát*, a' kinek neve minden rágalmazáson fellyül emelkedett, és a' kinek leg-tartósabb *Pantheon*a, minden Frantziáknak szívekben állítatott - fel.“ — A' Jákobinusoknak ugyan ez napi, az az, 14-dik Júliusi Ülésében ezt mondotta *Roberspierre*: — „Nagyobb *Marát*, hogy sem mint a' *Pantheon*nal tiszteltessen-meg. *Hékatombe*val

(százszáz áldozattal) kell ötöt tisztelni, mely *Hekatombe* úgy készül-meg: ha a' Hazának minden Ellenségei le-öletnek. — A' N. Gyűlésének 15-dik napi Ülésében azt projektálta *Letang* nevű Tag, hogy *Marát* testét meg kell hordozni egész Fr. Országban; 's még ez nem elég, úgymond, hanem azt is kell tselekedni: hadd lássa az egész Világ ezen Férfinak tetemeit. — Ugyan azon Ülésben, azt kérte egy ifjú Fejér-személy a' Gyűléstől, hogy engedné-meg néki: hadd nevezhesse a' tőle születendő első Fiú-gyermecket *Marát Jánosnak*. — A' *Párisról* neveztetett Köz. Társaság-Ofztálynak Kormányfője egy Irást tette-tett közönségessé Júl. 15-dikén, mellynek egy tizikkelye e' volt: „Egy Fúria, mely a' hajdani *Cordé* Grófoknak Házokból veszi eredetét, a' Revoluzió' Apostolának és Mártirjának szívébe döfött egy kést. — Polgárok! ha valaha, most kívántatik bezzeg a' Haza' javára való foganatos munkálódás, és mindenek felett a' szemes vigyázás. Utótt a' szabadság' órája, és a' most omlott vér, egy olly szententzia, mely átkot menydörög minden Ellenségeire a' Hazának. — Azon Templomnak ajtaján, mellyben ki vólt téve a' *Marát* teste, következő sorok olvastattak: „Polgárok! nints többé *Marát*. A' Haza' Barátját, a' Nép' Barátját, és gyámolát meg - fosztotta életétől egy istentelen

banda. Sírjatok, de vegyétek elzetekbe, hogy az ő halálát meg kell bosszúlni.“ — A' mint nagy halotti musika, és ágyúdurrogások között hordoztatott volna a' *Marát* teste, Páris' útszáin: meg-megállapodtak vele. Egy Vikárius, a' *Szent Genovéa*-Templománál felállott arra az ágyra, mellyen feküdt *Marát*, 's felette egy halotti oráziót mondott, a' mellyben szólott mindeneknek előtte, a' *Lafayette*, *Dumurié*, *Wimpfen*, és *Küfztin* Vezéreknek *Marát* által lett bé-vádoltatásokról. Körülötte állottak a' *Marát* Özvegye, és árvái, kikre ujjal mutatott. Azt ígérte halotti-beszédében, hogy a' *Marát* mindennapi Újságát folytatni fogja. — — A' koporsó-kövére *Marátnak*, ez íratott: „Itt nyúgszik a' Haza' Barátja. Hadd nyúgódjanak pompás Templomokban, és drága Pántheonban a' hajdani Neméseknek hamvaik; egyedül a' Szánkülottokat (ezt a' nevezetet ruházzák magok is önnön magokra, a' vastag Jákobinusok) illeti a' Természetnek nagy Temploma.“ — A' nevendék Seb-orvosok egy kő-oszlopra akadtak Júl. 17-kén a' Kollégiumjokban, melly oszlop *XV. Lajost* ábrázolta. Ezt ők ki-emelték a' *Marát* sírjához, 's a' felett széllyel-törték.

Cordé Mária Sárlothról nem közölhetjük most mind azt, a' mi meg-érdemlené a' közlést; tsupán a' Törvényfészék által

hozzá tett kérdésekből, 's az azokra adott feleleteiből (mellyek közönségesen ki-nyomtatattak Párisban) iktatunk ide egy részt: *Kérdés.* Férjnél vagyon-é? *Felelet.* Én nem találtam olyan Férjfiúra, a' kit méltónak ítéltém volna magamhoz. K. Vagynak-é más részese is, az általa el-követett vétekben? F. Részese is abban minden jó-lelkű Emberek, de Kegyelmetek nem azok. K. Szereti-é a' Közönséges-Társaságot? Szeretem; de azt által-láttam, hogy a' Frantziák nem arra - valók, hogy Közön. Társaságot formállyanak: mert a' magok magános hasznokat eleibe teszik a' Közjónak. K. Tudja-é, hogy várja a' *Gillotin* (fő-vevő eszköz)? F. Hibásan van fel - téve a' Kérdés. Én várom a' *Gillotint* 's a' t.

A' *Lengyel* Földeken lévő *Prusszus* Seregek, szándékoztak, az újjabb tudósítások szerént, *Varsó* Városát is el-foglalni.

Irlandiában vagy *Hiberniában*, hogy annyival foganatosabban meg-akadályoz-tathassa a' Parlamentom, a' Frantzia Jákobinusi gondolkozásnak el-hatalma-zását: jónak ítélte, meg nem engedni a' Népnak, ez idő szerént az ollyatén öszve-gyűléseket, mellyekben eddig, némelly vissza-éléseknek el-törlése végett Instántziák tétettek fel a' Királyhoz, és Parlamentom-hoz. — A' *Nagy - Britanniai* Király, le-

mondott a' maga *Irlandiai* örökös jövedelméről, 's az azok eránt való dispoziíót (rendeles-tételt) bízta az *Irlandiai* Ország-Gyűlésre.

Madridban meg-engedetett vólt némelly *Frantziáknak*, hogy ott maradhasanak; de mostanság ezek is parantsolatot vettek, hogy 48 órák alatt mind kiköltözzenek *Madridból*; és annakutánna nagy-részént *Spanyol-Ország*ból is. Valami kevesen közzülök, ugyan tsak nyertek engedelmet, hogy *Madridhoz* húsz mértföldnyire meg-maradhatnak még tovább is *Spanyol-Országban*.

Az *Angliai* Közjót hathatósan előmozdító nagyobb és kissebb Társaságoknak száma, újra nevedett eggyel mostanság, mellynek az a' tzellya: hogy serkentse a' mind két nemen lévő Tselédek, magok' tökéletesítésére. *Londonban* állott-fel a' Társaság; de kétség-kívül több Követői is fognak ennek lenni. Eggy-egy *Ginét* ad egy Tag minden esztendőben a' Társaság' Kasszájába, 's szabadságában áll, hogy, esztendőnként - való meg-jutalmaztatás végett, ajánlhasson a' Társaságnak eggy olly Tselédet, a' ki 3 esztendő alatt jól viselte magát valamelly Háznál. Nevedik a' jutalom mindúntalan, a' hív szolgálatban el-töltött esztendők' számával eggyütt. — Eggy illy érdemes Tselédnek ki-házasítására, vagy valamelly mesterség', avagy

munka - kezdésbe való hozzá - készítésére, különösen ad bizonyos summát a' Társaság; az el - öregedett hív Tselédeknek pedig, minden szükségükről gondoskodik holtuk' napjáig. — Hogy' ne igyekezne már jó lenni a' Tseléd *Angliában*, midőn illy' rendkívülvaló jutalmait reménylheti jószágának; másfelől pedig tudja, hogy ha tsak bé nem bizonyíthatja a' maga jó viseletét: szolgálatot se kap.

Frantzia Végzéseik.

A' N. Gyűlésnek 19-dik Júliusi nevezetesebb Végzéseik között, eggy ez: „Míg él valamelly Könyvnek az Írója, — sőt még ennek halála után is — ha t. il. hágy valamelly Örökös — tiz esztendőig nem szabad *nachdruck*olni (híre nélkül utánna nyomtatni) a' munkáját. A' ki által - hágya ezen Rendelést: 3000 Exemplárok' (nyomtatványok') árát tartozik le - tenni a' Tulajdonosnak; a' pedig 500 Exemplárokét, a' ki árúlja a' *nachdruck*olt darabokat.

Egy millió két száz ezer livrát rendelt Júl. 20-dikán a' N. Gyűlés, az új Konstitúció' el-fogadása' Innepe'nek Aug. 10-kén való el-lakására.

Magyar Ország.

Debretzenből, Júliusnak 30-dikán. — „Nállunk, a' sok szelek, essők, villámások, menydörgések, és menykő - hullások miatt, sok félelmes napok, és éjtizakak

vagynak. Ezen folyó hónapnak 9-dik napján, délután olly nagy kárt tett a' jég határainknak némelly részeiben, hogy azokon sem nem kaszálnak, sem nem aratnak ebben az elztendőben Embereink. A' melly Gazda, fáradságos föld-mívelése után, 300 köböl búzát is várt: annak tsak három sem léfzen. — 13-dikon éjtszaka, bé-ütött az isten-nyila egy házba, mellyben egy házas pár feküdt vólt. Mind a' Férjfi, mind az Asszony fél-hólttan találtattak; de tsak ugyan meg-élték.

Tifz. *Milefsz József* Úr, a' ki itt Debreczenben hét elztendőkig folytatta Professzori és Orvos-Doktori hivatalát nagy szorgalmatossággal és serénységgel; mai napon ki-múlt e' Világból, hagyván maga után, mind épületes tanításai', 's mind a' külső és belső Elöljárók eránt mutatott engedelmességével szép példát a' követésre.

Szatthmár - Vármegyéből, Júliusnak 23-dikán. — „Valamint másutt, úgy itten is példásan ment keresztül az a' nagy égi-háború, melly vólt Jún. 14 dikén. — Ugyan is hol malmot, hol házat, hol Embert ütött az Isten-nyila. *Oroszi* nevezetű Faluban, előbb a' száraz (nem tüzes) menykő ütött-bé a' Református Prédikátor' házába, 's könyveit és írásait mind öfzvehasogatta; annakutánna nem sok idő múlva tüzes menykő követte a' szárazt, és már ez leg-kisobb papirossát is öfzve-égette a'

szegény Prédikátornak. Maga ugyan, egész ház - népestől meg-maradt életben; hanem igen félelmes lett, úgy hogy hatsak felleget lát is azoltától fogva: már reszket. — Júliusnak második napját, emlékezetessé tette nállunk a' rettentő nagy szélvész, melly sok károkat tett. Olly ereje volt ennek, hogy a' kertekben, 's erdőkben számos élő-fákat le-tört, és még tövestől is ki-tekert a' földből. — Lehetetlen, hogy ne említsem ez alkalmatossággal, a' 23-dik Májusi szélvést is, melly, kivált Nagy - Károly Városának, mód nélkül szomorú látást okozott, öfzverontván a' Somos nevű erdőskét, mellyben gyönyörűség volt sétálni. Magam láttam ezen szép erdő' romlását. Alig maradt ebben egy ép fa is. Majd két ölnyi forma mélységű gödröket lehet szemlélni, mellyekből tövestől ki-fordultak a' fák. A' kik jelen voltak, midőn veszedelme történt ennek az erdőnek, azt be-fzélik, hogy valamelly kék és zöld formáláng borította-el az egész erdőt; 's azután láttattak a' fák résszerént töredezni, résszerént ki-dölöngeni a' földből. “

Ide kellett volna egy *Korponai Levélnek* jöni; de nem fért.

